

Pohjanmaa: Muutoksia toimintakokeissa 29.03.2023 alkaen

Pohjanmaan toimintakoevalikossa tapahtuu uudistuksia. Vastattavat sisältökokonaisuudet on merkitty kunkin tutkimuksen alle.

Nimikemuutokset

4938 Pt-ACTH-Rm	Adrenokortikotropiini-koe, miniannos (aiemmin 9697 Pt-ACTH-R7) Korsol: 0 ja 30 min
1106 Pt-Arg-R	Arginiini-koe (aiemmin 10080 Pt-Argin-R) GH: 0, 30, 60, 90 ja 120 min Huom. myös intervallimuutokset
3759 Pt-GHRH-R	Kasvuhormonin vapauttajahormonikoe (aiemmin 9306 Pt-Argi-R2) GH: -15, 0, 15, 30, 45, 60, 75 ja 90 min
14830 Pt-GlukIns	Glukoosi-insuliinikoe (aiemmin 10974 Pt-GlukR2I) Gluk: 0, 1 ja 2 h Insu: 0, 1 ja 2 h

Sisältömuokatut

1001 Pt-ACTH-R1	Adrenokortikotropiini-koe, lyhyt Korsol: 0, 30 ja 60 min (120 min näyte jää pois)
3132 Pt-CRH-R	Adrenokortikotropiini-vapauttajahormonikoe ACTH: -15, 0, 20, 60 ja 90 min (-20 min vaihdos -15 min) Korsol: -15, 0, 20, 60 ja 90 min (-20 min vaihdos -15 min)
1457 Pt-Glkg-R1	Glukagoni-koe, C-peptidimääritys C-Pept: 0 ja 6 min Gluk: 0 ja 6 min (lisätään osatutkimukseksi)
3716 Pt-Gluk-R5	Glukoosi-koe, kasvuhormoni GH: 0, 30, 60, 90 ja 120 min (intervallimuutokset ja kokeen lyhentäminen) Gluk: 0, 30, 60, 90 ja 120 min (intervallimuutokset ja kokeen lyhentäminen)

Sisällöltään ennallaan säilyvät

1225 Pt-DXM-R1	Deksametasoni-koe, lyhyt P -Korsol otetaan deksametasoniannoksen jälkeisenä aamuna klo 8 (sallittu vaihteluväli klo 7 - 9)
1483 Pt-Gluk-R1	Glukoosi-koe, oraalinen, lyhyt Gluk: 0 ja 2 h
4800 Pt-Gluk-R6	Glukoosi-koe, oraalinen, raskaudenaikainen Gluk: 0, 1 ja 2 h
1703 Pt-Insu-R	Insuliini-koe GH: 0, 30, 60, 90 ja 120 min Gluk: 0, 30, 60, 90 ja 120 min
2263 Pt-LRH-R	LRH-koe FSH: 0, 20 ja 60 min LH: 0, 20 ja 60 min
2762 Pt-TRH-R1	Tyreotropiinin vapauttajahormoni-koe, suppea TSH: 0, 20 ja 60 min

Uusi toimintakoe

23320 Pt-ACTHArg	Adrenokortikotropiini-arginiini -koe GH: 0, 30, 60, 90 ja 120 min Korsol: 0 ja 30 min
-------------------------	--

Poistuvat toimintakokeet

0140 Pt-ACTH-R6
 0151 Pt-ACTH-R5
 0161 Pt-Glkg-R3
 0162 Pt-Glkg-R4
 0483 Pt-Glkg-R5
 0464 Pt-Gluk-R8
 9171 Pt-LRH-R1a
 9190 Pt-TRH-R1a

Osatutkimusten menetelmämuutokset

Toimintakokeisiin sisältyvät ja yksittäin tilattavat ACTH-, GH-, Insu- ja C-peptidimääritykset siirtyvät alihankinnasta omaan tuotantoon Tampereen keskuslaboratorioon.

ACTH:ssa menetelmävertailun keskiarvoksi muodostui noin 40 %:n pitoisuusnousu uuteen immunologiseen menetelmään siirryttäessä. Reagenssivalmistajan ilmoittaman viitevälin muodostamisessa on käytetty klo 7–10 välillä otettuja näytteitä, mikä huomioidaan aikatauluohjeistuksessa. Menetelmien välisillä pitoisuuseroilla ei ole oleellista heijastevaikutusta toimintakokeisiin, joiden tulokinnassa seurataan ACTH-muutoksen suuntaa lähtötasoon nähden.

Kasvuhormonin kohdalla uusi menetelmä antaa keskimäärin 50 % korkeampia pitoisuuksia, jos pitoisuus on alle 1 µg/l. Muutoin tulostasossa ei tapahdu viitealueella kliinisesti merkittävää muutosta. Tutkimuksen hyöty perustuu vahvasti toimintakokeisiin ja yksittäisen määrittämisen informaatioarvo on vähäinen. Menetelmä mittaa aiempaan tapaan sekä 22 että 20 kDa:n muotoja ja standardointina WHO NIBSC IS 98/574.

Insuliinin määrittäminen ja tulostaso eivät muutu, mutta nimike vaihtuu paastomuotoon ja näyte otetaan rutiinisti Li-hepariinigeeliputken sijasta EDTA-putkeen. Mikäli näyte tulee muutoksen jälkeen vanhan mallin mukaisesti Li-hepariinigeeliputkessa, se soveltuu edelleen analysoitavaksi. Pitoisuus ja viiteväli ilmoitetaan kokonaislukuna.

C-peptidimäärityksen kotiuttamisen yhteydessä otetaan käyttöön erilliset nimikkeet paaston ja aterian jälkeiselle pitoisuudelle. Näytemuotona on jatkossa plasma ja immunologisena määrittämenetelmänä elektrokemiluminesenssi. C-peptidin tulostaso nousee keskimäärin 50 % ja muutos on suurempi matalilla pitoisuuksilla. Samalla viiteväli muuttuu ja seurantanäytteen ottamista suositellaan uuden tulostason määrittämiseksi.

Insuliinierityksen riittävyttä arvioidaan yleisesti myös aterian jälkeen mitattavalla ns. stimuloitulla C-peptidillä. Aterianjälkeinen C-peptidimääritys on keskeinen etenkin niille potilaille, joilla paastoglukoosi on normaalitasolla tai enintään 7 mmol/l, sillä C-peptidipitoisuuden perusteella voidaan arvioida insuliinin puutetta vain plasman glukoosipitoisuuden ylittäessä 7 mmol/l. C-peptidipyyntöön kytkeytyy tulokinnassa keskeinen tutkimus fP-Gluk/ P -Gluk.

Kaikki järjestelmässä avoimena olevat fS-C-Pept ja P -Insu -pyynnöt muutetaan automaattisesti korvaaviksi paastoplasmapyyntöiksi 29.3.2023 alkaen.

1020 P -ACTH	Adrenokortikotropiini
Potilaan esivalmistelu	Potilaan tulisi istua rauhassa paikallaan ainakin 15 min ennen näytteenottoa. Myös näytteenottoon liittyvät pelko ja stressi voivat lisätä ACTH:n eritystä. Aamunäyte otetaan klo 7 - 10 ja vuorokausivaihtelua seurattaessa iltanäyte otetaan aikaisintaan klo 16, mieluiten klo 20.
Näytetiedot	1 ml (vähintään 0.5 ml) plasmaa esijäähdytettyyn EDTA-putkeen (K2) 5/3 ml. Näyte kylmäseparoitetaan ja pakastetaan välittömästi.
Menetelmä	elektrokemiluminesenssi (ECLIA)
Viiteväli	Aamuarvo 7 - 63 ng/l, iltarvo on noin puolet aamuarvosta.
2035 fS-GH	Kasvuhormoni
Näytetiedot	1 ml (vähintään 0.5 ml) seerumia seerumigeeliputkeen 5/4 ml.
Säilytys ja lähetys	Näyte säilytetään ja lähetetään huoneenlämmössä, jos se on perillä vuorokauden kuluessa. Muutoin näyte säilytetään jääkaapissa ja lähetetään kylmässä 2 vrk:n sisällä, mitä pidempiaikainen säilytys ja lähetys pakastettuna.

Menetelmä	Elektrokemiluminesenssi (ECLIA). Menetelmän standardointi WHO NIBSC IS 98/574.	
Viiteväli	tytöt/naiset 0 - 10 v 11 - 17 v ≥ 18 v pojat/miehet 0 - 10 v 11 - 17 v ≥ 18 v	0.12 - 7.8 µg/l 0.12 - 8.1 µg/l 0.13 - 9.9 µg/l 0.09 - 6.3 µg/l 0.08 - 10.8 µg/l alle 2.5 µg/l
1700 fP-Insu	Insuliini (korvaa tutkimuksen 1701 P -Insu)	
Näytetiedot	1 ml (vähintään 0.5 ml) ehdottomasti hemolysoitumatonta EDTA-plasmaa. Näyteastian EDTA-putki (K2) 5/3 ml. Kylmänäytteenotto, putki asetetaan jäähauteeseen näytteenoton jälkeen. Jäähauteessa pidetty näyte kylmäseentrifugoidaan ja plasma erotetaan välittömästi kylmäseentrifugoinnin jälkeen.	
Säilytys ja lähetys	Eroteltu näyte voidaan lähettää kylmässä, mikäli se saadaan varmasti perille näytteenottopäivänä. Muutoin lähetys pakastettuna.	
Viiteväli	3 - 25 mU/l	
6369 fP-C-Pept	C-peptidi, proinsuliinin, paaston aikainen (korvaa tutkimuksen 2503 fS-C-Pept)	
Näytetiedot	1 ml (vähintään 0.5 ml) plasmaa Li-hepariinigeeliputkeen 5/3 ml. Pyynnön yhteydessä otetaan myös 1468 fP-Gluk, joka laskutetaan erikseen.	
Säilytys ja lähetys	Näyte voidaan lähettää geeliputkessa seentrifugoimatta huoneenlämmössä, mikäli se on perillä 4 tunnin kuluessa näytteenotosta. Muutoin eroteltu näyte lähetetään vuorokauden sisällä kylmässä. Pidempiaikainen säilytys ja lähetys pakastettuna.	
Viiteväli	0.37 - 1.47 nmol/l	
6395 P -C-PeptA	C-peptidi, proinsuliinin, aterian jälkeinen (uusi tutkimus)	
Näytetiedot	1 ml (vähintään 0.5 ml) plasmaa Li-hepariinigeeliputkeen 5/3 ml. Pyynnön yhteydessä otetaan myös 1471 P -Gluk, joka laskutetaan erikseen.	
Säilytys ja lähetys	Näyte voidaan lähettää geeliputkessa seentrifugoimatta huoneenlämmössä, mikäli se on perillä 4 tunnin kuluessa näytteenotosta. Muutoin eroteltu näyte lähetetään vuorokauden sisällä kylmässä. Pidempiaikainen säilytys ja lähetys pakastettuna.	
Viiteväli	0.70 - 1.60 nmol/l	

Fimlab

Lisätiedot

Tarkemmat tiedot tutkimuksista ja niiden tulkinnasta pyydetään tarkistamaan sähköisestä ohjekirjasta fimlab.fi/ohjekirja.

Tiedustelut

Asiakaspalvelu ja neuvonta ammattilaisasiakkaille Pohjanmaalla, p. 041 7314 786

Auni Collings, kemian erikoisalajohtaja